

**Висновки...** У процесі вирішення творчих завдань студенти активно використовують інформаційно-комунікаційні інструменти технологій, створюючи інформаційні запити в пошукових системах Інтернету, спілкуючись у соціальних мережах і форумах, а також влаштовуючи on-line дискусії (у тому числі і відео) за допомогою технологій Skype і ICQ.

#### Література

1. Богоявленская Д.Б. Исследование творчества и одаренности в традициях процессуально-деятельностной парадигмы / Д. Б. Богоявленская // Основные концепции творчества и одаренности. – М. : Молодая гвардия, 1997. – С. 328-348.
2. Волощук І.С. Дидактичні особливості залучення учнів до розв'язування творчих завдань наукового характеру / І.С.Волощук // Математика в школі. – 2002. – № 4. – С. 15.
3. Гин А. А. Теория открытых задач: проблематизация / А. А. Гин // Сайт ЛОТ «Универсальный решатель». URL: <http://trizway.com> – [Дата звернення: 20.07.2012].
4. Моляко В. А. Психологія вирішення школярами творчих завдань / В.А.Моляко. – К. : Рад. шк., 1984. – 94 с.
5. Мифы народов мира / под ред. Токарева С.А. – М. : Советская энциклопедия, 1992 г. – Т.2. – 719 с. Режим доступу: <http://www.burnlib.com/x/mify-narodov-mira-tom-2>
6. Пушкин А. С. Чаадаеву: С морского берега Тавриды: "К чему холодные сомненья?.." // Пушкин А. С. Полное собрание сочинений: В 10 Т. — Л. : Наука. Режим доступу: [www.feb-web.ru/feb/pushkin/texts/push10/v02/d02-195-.htm](http://www.feb-web.ru/feb/pushkin/texts/push10/v02/d02-195-.htm)
7. Шахіна І. Ю. Формування креативності у майбутніх учителів математики засобами мультимедіа : дис. . канд. пед. наук : 13.00.04 / Шахіна І. Ю. – Вінниця, 2007. – 210 с. – С. 77.
8. Шаталов В.Ф. Суцвіття талантів / В. Ф. Шаталов. – М. : ГУПЦРП. – Ч. І. : Москва – Петербург, 2001. – 381 с.
9. Яносов В.В. Метафоры Крыма. / В.В. Яносов // Крымський альбом. Историко-краеведческий литературно-художественный альманах. Выпуск 2. Сост., вступ. замет. к публ. Д.А.Лосева. – Феодосия-Москва: Издательский Дом "Коктебель", 1997. – 336 с. Режим доступу: <http://our-crimea.narod.ru/mosaic/art00017.html>

#### Анотація

У статті зосереджено увагу на можливості використання творчих завдань як одного із засобів розвитку креативності у студентів гуманітарних спеціальностей у вузівському навчальному процесі. Розглядається класифікація творчих завдань, наводяться приклади їх вирішення за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. Формулюються ключові вимоги, що висуваються до творчих завдань.

#### Аннотация

В статье сосредотачивается внимание на возможности использования творческих задач как одного из средств развития креативности у студентов гуманитарных специальностей в вузовском учебном процессе. Рассматривается классификация творческих задач, приводятся их примеры и решения при помощи использования информационно-коммуникационных технологий. Формулируются ключевые требования, предъявляемые к творческим задачам.

#### Summary

The paper focuses attention on the possibility of using creative tasks as a means of developing creativity in students of humanitarian specialties in university teaching. We consider a classification of creative tasks, they are examples and solutions through the use of information and communication technologies. We formulate the key requirements for creative tasks.

**Ключові слова:** креативність, творче завдання, творчість, дивергентне мислення інформаційно-комунікаційні технології.

**Ключевые слова:** креативность, творческая задача, творчество, дивергентное мышление, информационно-коммуникационные технологии.

**Key words:** creativity, creative task, divergent thinking, information and communication technology.

Подано до редакції 25.10.2012.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, проф. Савченко С.В.

УДК 37.018.46

©2012

Покроєва Л.Д., Дрожжина Т.В., Коченгіна М.В.

## ДОСЛІДНО-ПОШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ СЛУХАЧІВ КУРСІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ЗАСІБ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ

**Постановка проблеми у загальному вигляді...** У наш час безперервна освіта розуміється як життєво важливий процес, що забезпечує як професійний, так і духовний розвиток особистості. Безперервна освіта (освіта дорослих) стала необхідним джерелом постійного вдосконалення фахової компетентності, поглиблення загальногуманітарної підготовки, набуття нових, раніше недоступних знань і навичок, ліквідації прогалів у попередній освіті і, нарешті, утвердження в розумінні власного "Я" на більш високих професійних щаблях.

Важливість ціложиттєвого навчання вже ніхто не заперечує. Наведемо приклад. У 2006 році на засіданні Європейського парламенту було прийнято єдину програму, що стосується питань освіти європейців від дитячого до похилого віку. Нова програма ціложиттєвого навчання (Lifelong Learning Programm), яка діє в 2007-2013 рр., проголосувала своєю метою внесок у визначення потреби у довічному навчанні, у розвиток суспільства як

просунутого суспільства знання зі сталим економічним розвитком, збільшення і поліпшення робочих місць та досягнення більшої соціальної узгодженості. Це націлює заохочувати взаємодію, кооперацію і мобільність між освітою і навчальними системами в межах суспільства таким чином, щоб вони здобували світову якість.(1). Нова програма об'єднує чотири секторні програми: шкільна освіта ("Коменський"), вища освіта ("Еразм"), професійне навчання ("Леонардо да Вінчі"), освіта для дорослих ("Грюнтівер") [5].

В Україні освіта дорослих постійно перебуває в центрі уваги державної політики в сфері освіти. Підтвердженням цього є прийняття в 2012 р. Закону України "Про професійний розвиток працівників", у якому визначено стратегію та пріоритетні завдання підвищення професіоналізму працівників, у тому числі й працівників закладів освіти.

#### ***Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...***

Результати проведених досліджень з вікової психології дорослих свідчать, що людина в усі періоди її життя здатна набувати нові знання, розширювати розумовий кругозір, у процесі трудової діяльності здатна оволодіти новими видами фахової діяльності. Процес девальвації набутих раніше знань йде тим швидше, чим скоріше відбувається соціально-економічний розвиток. Отже, система післядипломної освіти (і педагогічної зокрема) є абсолютно невід'ємною і необхідною складовою суспільного розвитку, саме вона створює умови для безперервності та наступності освіти.

Науковці досліджують різні сторони післядипломної освіти учителів. Н.Протасова визначає принципи функціонування системи післядипломної освіти [8; 9]. А.Кузьмінський аналізує теоретико-методологічні основи післядипломної педагогічної освіти [6]. С.Крисюк розглядає процес становлення і розвитку післядипломної педагогічної освіти [4]. В.Бондар, С.Клепко, В.Луговий, О.Мороз, Р.Хмельюк у своїх дослідженнях торкаються загальних питань післядипломної педагогічної освіти. Спирається система післядипломної педагогічної освіти на концепцію неперервної освіти (що була згадана раніше), основними принципами якої є системність, неперервність, індивідуалізація навчання, фундаменталізація, гуманізація і гуманітаризація

Нам близьке визначення А.Кузьмінського післядипломної педагогічної освіти як процесу збагачення професійної і загальної культури педагога. При такому тлумаченні післядипломна педагогічна освіта набуває якісної визначеності, не завершується тільки професійним удосконаленням, а тісно пов'язана з розвитком особистості. Така система розвитку особистості і є передумовою різнобічного професійного та загального розвитку.

Система підвищення кваліфікації має низку переваг у порівнянні з базовою професійною освітою: вона менш інерційна, здатна швидко реагувати на певні соціально-економічні та техніко-технологічні зміни, має, як правило, безпосередній зв'язок з практикою, що і дозволяє швидше отримати освітній результат. Необхідно зауважити, що слухачі курсів підвищення кваліфікації здатні критично оцінювати пропонувані інновації, можуть брати участь в безпосередній їх апробації, тобто свідомо підходити до підвищення професійної компетентності, будувати власну освітню траєкторію.

Пошук шляхів та засобів стимулювання професійної мобільності педагогічних працівників, розробка науково-методичного супроводу підвищення фахового рівня вчителів та вихователів хоча і є предметом наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних учених, але нерозв'язані питання щодо організації та функціонування післядипломної педагогічної освіти залишаються. Це пов'язано, насамперед, з процесами модернізації системи вищої освіти на засадах особистісно орієнтованого та гуманістичного підходів, переосмислення ролі кожного окремого вчителя у власному професійному самовдосконаленні. Перед адміністрацією та професорсько-викладацьким складом працівників закладів післядипломної педагогічної освіти постає запитання: як зробити так, щоб учитель, який вже здобув педагогічну освіту і впевнений у своїй достатній підготовці, який не завжди має бажання та часу для самоосвіти, спочатку замислився над тим, що він знає і вмє не все, а потім почав систематично самостійно підвищувати свій професійний рівень?

Однією з умов творчого саморозвитку педагогів є позитивна мотивація активної участі в інноваційному навчання, прагнення пізнавати нове, бажання рухатися вперед. У формуванні позитивної мотивації та самоактуалізації особистісного професійного розвитку чималу роль відіграє емоційне усвідомлення проблем, що існують в системі дошкільної та шкільної освіти. Але емоційне переживання може залишитися на рівні переживання, якщо педагогів не навчити механізмів саморозвитку. Дослідно-пошукова діяльність є тим містком, який переводить емоційну небайдужість у дійову фазу.

***Формулювання цілей статті...*** Метою статті є висвітлення особливостей організації дослідно-пошукової діяльності слухачів курсів підвищення кваліфікації (за напрямом: вихователі дошкільних навчальних закладів) як провідного засобу самоактуалізації професійного самозростання.

***Виклад основного матеріалу дослідження...*** Навчання на курсах підвищення кваліфікації педагогічних працівників, яке є обов'язковим для педагогів щоп'ять років, має бути побудовано з максимальною користю для слухачів.

Отже, навчальний процес у КВНЗ “Харківська академія неперервної освіти” побудований з урахуванням таких вимог:

- змістовна виваженість. Кожні три роки програми курсів підвищення кваліфікації оновлюються з урахуванням новітніх тенденцій розвитку державної освітньої політики, технологій навчання, розвитку наук предметів викладання, педагогічної і психологічної наук, нових можливостей використання ІКТ-технологій;
- переважання інтерактивних методів навчання. Андрагогічні основи навчання спонукають шукати цікаві й корисні для слухачів методи і форми навчання, де вони мають змогу виявити свою професійну позицію, вміння, набути новий корисний досвід під час спілкування з колегами;
- підтримання привабливого емоційного фону навчання. Постійне спілкування з куратором групи, коучінг, фасилітація, допомога у подоланні утруднень у професійній діяльності;
- допомога у подоланні професійних психологічних проблем. Проведення тренінгу “Особистісне зростання”;
- задоволення індивідуальних освітніх потреб через розгалужену систему спецкурсів, яких зараз налічується на факультеті понад 230;
- зручний графік організації занять. Два тижня очного навчання з перервою в два тижні дають змогу отримати за перший тиждень навчання всі настановні рекомендації, консультації, завдання, започаткувати виконання підсумкової роботи, а також отримати індивідуальне дослідницьке завдання, яке є безумовно цікавим для виконання слухачеві, і сприяє його професійному розвитку.

Застосування індивідуальних дослідницьких завдань у навчальному процесі курсів підвищення кваліфікації було започатковано, виходячи з актуальності розвитку інформаційної культури педагогів. Інформаційна культура поєднує в собі такі складові: інформаційний світогляд, інформаційна грамотність та здатність створювати інформаційні продукти. Інформаційний світогляд – кругозір конкретної особистості щодо кола інформаційних продуктів (у нашому випадку – програм розвитку дітей, дидактичні або розвивальні посібники для дітей дошкільного віку, методичні посібники для вихователів дошкільних навчальних закладів, власна педагогічна діяльність тощо). Інформаційна грамотність розуміється як спроможність людини аналізувати та оцінювати будь-які інформаційні продукти. Здатність створювати інформаційні продукти – це готовність педагогів розробляти організаційно-методичний супровід процесу розвитку та навчання дитини. При цьому інформаційні світогляд та грамотність виступають основою формування здатності створювати інформаційні продукти.

Розвиток інформаційної культури вихователів дошкільних навчальних закладів (у подальшому – вихователів ДНЗ) став *стрижневою стратегічною ідеєю* організаційно-методичного супроводу навчального процесу на курсах підвищення кваліфікації цієї категорії педагогів. Було розроблено дві програми науково-дослідної діяльності, спрямованих на розвиток інформаційної культури вихователів ДНЗ: «Розвиток інформаційної культури вихователів дошкільних навчальних закладів», «Створення культуронасиченого розвивального інформаційного середовища в дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладах».

В основу розроблення програм було покладено сучасні підходи в освіті (гуманістичний, розвивальний, особистісно зорієнтований, індивідуальний компетентнісний, діяльнісний) та андрагогічні принципи. Андрагогічні принципи визначили вимоги до тематики та змісту навчальних занять, механізми взаємодії суб'єктів навчальної діяльності. Це такі принципи як:

- принцип потреби в аргументації, сенсі, навчання (знання, що пропонуються педагогам для опанування, мають бути необхідними й особистісно значущими, виступати базою для формування майбутньої професійної компетентності);
- принцип індивідуального підходу до навчання на основі особистісних потреб того, кого навчають (вихователі ДНЗ повинні самі визначати ступінь занурення у будь-яку методику або технологію навчання та виховання дітей дошкільного віку, отримувати індивідуальні консультації тощо);
- принцип рефлексивності (заснований на свідомому відношенні того, хто навчається, до навчання);
- принцип практичної спрямованості результатів навчання;
- принцип актуалізації результатів навчання (отримані знання й засвоєні вміння педагога можуть безпосередньо, швидко або через деякий час, використати на практиці);
- принцип розвитку того, хто навчається (навчання має бути спрямованим на вдосконалення особи, яка навчається, забезпечення готовності до самонавчання й саморозвитку).

Як зазначалося вище, під час розроблення програм науково-дослідної діяльності використовувалися засади гуманістичного підходу, згідно з яким, у центрі освітнього процесу має бути людина. Було також застосовано провідні положення індивідуального та особистісного підходів, функція яких полягає в уточненні реалізації гуманістичного підходу (наприклад, вони конкретизують, що в центрі навчального процесу на курсах підвищення кваліфікації є не якась окрема узагальнена фігура педагога, а кожен слухач курсів – учитель, вихователь, логопед, директор – зі своїми професійними інтересами). Вибір умов організаційно-методичного

супроводу навчального процесу на курсах підвищення кваліфікації, що повинні сприяти розвитку професійних та особистісних якостей педагогів, відбувся на підставі розвивального підходу Концептуальні ідеї компетентнісного підходу визначили мету навчального процесу – формування професійної компетентності педагогів, а діяльнісного – вказували на шляхи формування професійної компетентності.

Реалізація гуманістичного підходу виявлялася в тому, що, по-перше, і слухачі курсів, і викладачі академії виступали як партнери – спільно досліджували, обробляли результати проведених досліджень, готували презентації; по-друге, слухачам курсів пропонувалися для виконання такі творчі завдання, результати виконання яких не мали аналогів у сучасній педагогічній практиці.

Дослідно-пошукова діяльність слухачів курсів підвищення кваліфікації стала провідним засобом розвитку інформаційної культури та самоактуалізації професійного самозростання. Загальною метою дослідно-пошукової діяльності слухачів курсів підвищення кваліфікації за напрямом: «Вихователі ДНЗ» стало сприяння самоактуалізації педагогів, розвиток їхньої професійної компетентності. *Змістовними напрямками організації дослідно-пошукової діяльності слухачів курсів підвищення кваліфікації є:*

- формування та вдосконалення вміння проводити моніторингові дослідження;
- підготовка до проведення експертиз дитячих книжок та іграшок;
- підготовка (змістовна та мовленнєва) педагогів до взаємодії з батьками дошкільників;
- залучення до використання педагогічної технології «музейна педагогіка».

В умовах очного та заочного навчання на курсах підвищення кваліфікації формами дослідно-пошукової діяльності є:

- індивідуальна;
- парна;
- групова.

Про індивідуальну форму йдеться, коли матеріали, що збирає слухач курсів, стають у нагоді для підготовки його підсумкової роботи (де тільки він є автором) або слухач виконує індивідуальне дослідно-пошукове завдання під час заочного навчання. Індивідуальна форма дослідно-пошукової діяльності застосовується під час заочного навчання. *Парна робота* дослідно-пошукової діяльності, як правило, має місце під час проведення навчальних занять або в разі якщо двоє слухачів працюють над одним творчим проектом (однією підсумковою роботою). *Групова форма* дослідно-пошукової діяльності застосовуються, якщо декілька слухачів курсів підвищення кваліфікації розробляють один колективний творчий проект (підсумкову роботу) або колективно виконують творче завдання на практичному або семінарському занятті.

Провідними методами залучення слухачі до дослідно-пошукової діяльності стали активні неімітаційні (моделювання ситуацій, статистичний, інтерпретація даних, педагогічні ігри, організація різноманітних виставок, збір експонатів) та активні імітаційні методи (метод експертизи).

Слухачам курсів підвищення кваліфікації за напрямом «Вихователі ДНЗ» пропонуються для виконання такі *види творчих завдань дослідно-пошукової спрямованості:*

- складання анкет для дітей та для батьків вихованців;
- проведення анкетування дітей та дорослих;
- обробка та інтерпретація отриманих даних;
- аналіз телевізійних програм;
- збір дитячих малюнків за певною темою;
- збір дитячих іграшок, небезпечних для розвитку дитини;
- експертиза дитячих книг та іграшок;
- ділова гра «журналістське розслідування»;
- побудова моделей освітнього процесу (організації або методичного супроводу навчально-виховного процесу в дошкільному навчальному закладі; взаємодія дошкільного навчального закладу та батьків вихованців тощо);
- побудова моделей підготовки та проведення батьківських зборів;
- ділові ігри (бесіди вихователів ДНЗ з батьками вихованців).

Стисло схарактеризуємо деякі змістовні напрямки організації дослідно-пошукової діяльності слухачів курсів підвищення кваліфікації.

1. Формування та вдосконалення вміння проводити моніторингові дослідження. Одним із напрямів дослідно-пошукової роботи слухачів є підготовка педагогів до проведення різноманітних моніторингових досліджень. Уміння розробляти моніторинговий інструментарій та проводити моніторингові процедури є важливою складовою особистісно орієнтованої моделі навчально-виховного процесу. Але, як правило, у вихователів дошкільних навчальних закладів досвід моніторингування невеликий. Тому навчання проведення моніторингових досліджень є обов'язковою складовою навчальних занять курсів підвищення кваліфікації

вихователів ДНЗ. Сформовані під час очного навчання вміння педагогів удосконалюються під час заочного етапу навчання. Предметом досліджень вихователів ДНЗ є вивчення кола мультфільмів, творів художньої літератури, мультиплікаційних та літературних героїв, які є найулюбленішими в дітей дошкільного віку. Моніторинговим інструментарієм виступають співбесіди з дітьми, анкетування батьків вихованців, дитячі малюнки.

2. Підготовка до проведення експертиз дитячих книжок, навчальних посібників для дошкільників, педагогічних технологій, іграшок, продукції засобів масової інформації. Вправління у здійсненні методичної, дидактичної та психологічної експертиз відбувається на репродуктивному й творчому рівнях: навчання відбувається під керівництвом викладачів Академії, закріплення вмінь – під час заочного навчання.

Зазначимо, що для організації пошуково-дослідної діяльності слухачів курсів підвищення кваліфікації в Академії, завдяки спільним зусиллям викладачів та слухачів курсів підвищення кваліфікації, зібрано близько 100 екземплярів іграшок, небезпечних для розвитку дитини, та понад 60 примірників друкованих видань, що негативно впливають на розвиток дитини дошкільного віку, майже всі відомі види розвивальних дитячих книжок – книжка-театр, книжки з рухомими елементами, книжки-пазли, книжки з іграшками, книжки з вставками із хутра тощо.

**Висновки...** Систематичне використання дослідно-пошукової діяльності слухачів курсів підвищення кваліфікації дозволило допомогти педагогам усвідомити необхідність і важливість творчого самозростання, оволодіти механізмами саморозвитку.

Окрім сприяння виникненню самоактуалізації та організаційно-методичного супроводу творчого саморозвитку вихователів ДНЗ результатами творчої співпраці слухачів курсів підвищення кваліфікації та співробітників Академії в межах здійснення дослідно-пошукової діяльності було:

- визначено тенденції в ігровій діяльності та дозвілєвих інтересах дітей старшого дошкільного віку;
- досліджено стан виробництва в Україні ляльок для дівчинок;
- зібрано експонати (іграшки, книжки, малюнки), які дозволили відкрити на базі однієї з навчальних аудиторій музею «На захисті дитинства». Його цінні практичні матеріали використовуються під час проведення навчальних занять, науково-практичних семінарів та конференцій.

Отже, дослідно-пошукова діяльність слухачів курсів підвищення кваліфікації є необхідною і важливою складовою безперервної педагогічної освіти та цікавою формою інноваційної навчальної діяльності, яка гарантує підвищення рівня професійної майстерності педагогів.

#### Література

1. Іванченко С. Ключові компетенції як складова компетентності економіста та їх оцінювання в системі інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів / С. Іванченко // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2009. – № 1. – С.106-113.
2. Клепко С.Ф. Репрезентація знань в освітньому просторі (філософський аспект) : дис.... докт. филос. наук : 09.00.10 / Клепко Сергій Федоровіч. Харків, 2009. – 453 с.
3. Козаков В.А. Психолого-педагогічна підготовка фахівців у педагогічних університетах: методологія та практика [монографія] / В.А. Козаков, Д.І. Дзвінчук. – К. : Нічлава, 2003. – 137 с.
4. Крисюк С.В. Становлення та розвиток післядипломної освіти педагогічних кадрів в Україні (1917 – 1995 рр.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / С.В. Крисюк. – К., 1996. – 48 с.
5. Круг П. Программа Сократ II (Грундтвиг) (Socrates II (Grundtvig) – усиление европейского измерения образования взрослых / П.Круг // Перспективы и тенденции в образовании взрослых: сб. статей [сост. Уве Гартеншлегер, Хериберт Хинцен. – СПб, 2003. – С. 213-215.
6. Кузьмінський А.І. Післядипломна педагогічна освіта як структурний компонент системи неперервної освіти / Анатолій Іванович Кузьмінський // Педагогіка і психологія професійної освіти : науково-методичний журнал. – 2003. – №1 (січень-лютий). – С. 15-21.
7. Лук'янова Л.Б. Екологічна компетентність майбутніх фахівців: [навч.-метод. посібн.] / Л.Б. Лук'янова, О.В. Гуренкова. – К. : Ніжин: ПП Лисенко, 2008. – 243 с.
8. Протасова Н.Г. Андрагогічна ідея і післядипломна освіта: постановка проблеми / Н.Г. Протасова // Шлях освіти. – 2000. – № 7. – С.13-15.
9. Протасова Н.Г. Післядипломна освіта педагогів: зміст, структура, тенденції розвитку / Н.Г. Протасова : Державна академія керівних кадрів освіти. – К. : [б.в.], 1998. – 171 с.

#### Анотація

*У статті розглядаються механізми організації дослідно-пошукової діяльності педагогічних працівників в умовах їх навчання на курсах підвищення кваліфікації*

#### Аннотация

*В статье раскрываются механизмы организации экспериментально-исследовательской работы педагогических работников в условиях их обучения на курсах повышения квалификации.*

## Summary

This article considers the mechanisms (peculiarities, specifics) of teachers research work organization under conditions of their teaching during the refresher courses.

**Ключові слова:** підвищення кваліфікації педагогічних працівників; дослідно-пошукова діяльність; інформаційна культура.

**Ключевые слова:** повышение квалификации педагогических работников, опытно-исследовательская деятельность, информационная культура.

**Key words:** teachers qualification improving, research work, information culture.

Подано до редакції 11.10.2012.

УДК 378.147

©2012

Стрітьєвич Т.М.

## МЕТОДИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

**Постановка проблеми у загальному вигляді...** На сучасному етапі професійне зростання формується, спираючись на систему професійно-ціннісних орієнтацій особистості вчителя та гуманістичну спрямованість фаху педагога. На основі знання характеристик основних детермінант розвитку фахових якостей учителя, усвідомлення ним вимог до виконання професійних обов'язків, урахування результатів самодіагностики майбутній учитель зможе визначити особливості індивідуального стилю роботи і складати програму професійно-педагогічного саморозвитку, самостійно добирати відповідні методи й засоби роботи над собою. Крім того, володіння знаннями про основні принципи, методи та засоби професійно-педагогічного самовдосконалення, уможливорює професійне самовиховання й самоосвіту, що надзвичайно важливо у постійно змінній педагогічній діяльності. Майбутній учитель образотворчого мистецтва повинен уміти розвивати й підтримувати власні мотиви самоактуалізації у сфері професійної діяльності, використовуючи при цьому засоби діагностики власних здатностей і здібностей до своєї професії, і відповідно вносити корективи до цілей і завдань професійної життєтворчості. Зважаючи на те, що майбутні вчителі образотворчого мистецтва є носіями освіти та культури в широкому розумінні, то окреслення засобів професійного саморозвитку майбутніх учителів образотворчого мистецтва є актуальним питанням педагогічної науки сьогодення.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...** Професійний саморозвиток майбутнього вчителя посідає важливе місце серед актуальних проблем психології та педагогіки (Г. О.Балл, Л. С.Виготський, Н. В.Кічук, Є. О.Климов, А. К. Марюкова, Л. М. Митіна, С. Л. Рубінштейн, І. Ф.Харламов). Процес формування особистості педагога висвітлювали у своїх працях В. Ф. Орлова, Л. І. Рувинського, В. А. Якуніна. Предметом уваги дослідників стали питання індивідуалізації професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя (О. М. Пехота), підготовка майбутніх учителів до формування творчої особистості учня (В. О. Моляко, С. О. Сисоєва). Важливість використання мистецтва у фаховій підготовці вчителів обґрунтував у своїх працях І.А.Зязюн, на доцільності використання мистецького потенціалу у процесі формування здібностей вчителя наголошує О.П. Рудницька.

**Формулювання цілей статті...** Метою даної статті є висвітлення основних форм та методів реалізації професійного саморозвитку майбутніх вчителів образотворчого мистецтва протягом навчального процесу.

**Виклад основного матеріалу дослідження...** В основу підготовки вчителя образотворчого мистецтва має бути покладений особистісно-професійно-діяльнісний підхід, що передбачає формування різних компонентів діяльності, та їхній інтеграційний вплив, тому що всі міжпредметні зв'язки в системі підготовки вчителя образотворчого мистецтва спрямовані на формування знань, вмінь та навичок, необхідних для художньо-педагогічної діяльності. Цю діяльність розглядаємо як системотворний фактор, що детермінує як особистісні професійно-значимі чинники, так і весь комплекс знань, вмінь та навичок, набутих у вищому навчальному закладі.

Професіоналізм учителів мистецьких дисциплін і педагогічна майстерність студента на етапі його фахової підготовки і професійного становлення відрізняються тим, що останнє передбачає здатність студента і безумовну здатність молодого вчителя до художньо-педагогічної діяльності, яка формується відповідно до вимог державного стандарту вищої освіти України й інтегрує фахову та спеціальну підготовку на високому професійному рівні.

На підтвердження такої позиції М. Х. Данашев цілком обґрунтовано стверджує, що чим вищий рівень фахової підготовки студентів, тим повніша їхня здатність до педагогічної роботи [1, с.126].

Звернемо увагу на вимоги до знань, вмінь та навичок з образотворчого мистецтва, що включають здатність як основну складову компетентнісного підходу у сучасній освіті [2]. Це здатність:

- 1) розуміти мову мистецтва як засобу міжособистісного спілкування (формування уявлень про сутність виду та жанри різних видів мистецтва);
- 2) характеризувати та порівнювати образний зміст художніх творів, проявляючи власне ставлення до них;